

ностей трансформации политической культуры в постсоветском обществе представляются актуальными исследовательскими задачами.

1. Алмонд, Г. Гражданская культура и стабильность демократии / Г. Алмонд, С. Верба // Полис (Политические исследования). – 1992. – № 4. – С. 122–134.

2. Бондарь, Ю. П. Культура как образование: теоретико-прикладной анализ / Ю. П. Бондарь, А. И. Смолик. – Минск : БГУКИ, 2015. – 301 с.

3. Бондарь, Ю. П. Политическая наука и общество: тенденции и закономерности эволюции в условиях демократического транзита / Ю. П. Бондарь. – Минск : БГУКИ, 2012. – 368 с.

4. Бушуева, Е. В. Механизм формирования политической культуры студентов : дис. ... канд. полит. наук : 23.00.02 / Е. В. Бушуева. – Саратов, 2007. – 215 с.

5. Драгунов, А. В. Формирование политической культуры будущих журналистов в вузах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / А. В. Драгунов. – Магнитогорск, 2004. – 173 с.

6. Мельников, А. П. Политическая культура в жизни общества: учеб. пособие / А. П. Мельников, С. В. Сокол. – Минск : БИП-С Плюс, 2010. – 200 с.

7. Рылкина, А. П. Политическая культура студенческой молодежи России: анализ отечественных диссертационных работ / А. П. Рылкина // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: История. Политология. – Т. 56. – 2009. – № 9. – С. 11–15.

8. Сильная экономика и честная власть – фундамент независимости страны и процветания нации: Послание Президента белорусскому народу и Национальному собранию // Беларусь сегодня. – 2014. – 23 апр.

9. Соколов, Б. М. Место и роль национальных традиций и ценностей в политической культуре белорусского общества / Б. М. Соколов // Весці БДПУ. Серыя 2. – 2013. – № 3. – С. 3–7.

*Н. А. Ляйко,
кандыдат гістарычных навук, дацэнт,
прафесар кафедры інфармацыйных рэсурсаў;
А. І. Фядорына, дацэнт кафедры
інфармацыйных рэсурсаў*

ЭЛЕКТРОННЫЯ КАТАЛОГІ БІБЛІЯТЭК БЕЛАРУСІ ЯК ІНФАРМАЦЫЙНА-ПОШУКАВЫЯ СІСТЭМЫ

Для таго каб адпавядаць патрабаванням часу, быць значнай і запатрабаванай чытачамі пры задавальненні іх запытаў, кожнай бібліятэцы неабходна пры фарміраванні інфармацыйных

рэсурсаў шырока выкарыстоўваць новыя інфармацыйныя тэхналогіі.

На сучасным этапе ў бібліятэках нашай краіны шырока выкарыстоўваюцца аўтаматызаваныя бібліятэчна-інфармацыйныя сістэмы (АБІС), якія прызначаны для ўводу, захоўвання і пошуку інфармацыі аб дакументах. Таму аўтаматызацыя бібліятэчных працэсаў разглядаецца як «выкарыстанне тэхнічных сродкаў і сістэм аўтаматызацыі ў тэхналагічных бібліятэчна-бібліяграфічных працэсах, якія часткова або поўнасьцю вызваляюць работнікаў бібліятэкі ад ручной працы, з мэтай павышэння дакладнасці і паўнаты задавальнення запытаў чытачоў» [2, с. 6]. Каталагізацыя дакументаў азначае сукупнасць працэсаў, якія забяспечваюць стварэнне і функцыянаванне бібліятэчных каталогаў (бібліяграфічную апрацоўку, увод даных або тыражыраванне каталожных картак, работу з каталогамі – арганізацыю, вядзенне і рэдагаванне каталогаў) [6, с. 10]. Пры арганізацыі гэтых тэхналагічных працэсаў ажыццяўляецца аўтаматызаваная апрацоўка дакументаў. Нам прадстаўляецца, што на аснове дадзеных фармулёвак аўтаматызацыі каталагізацыі можна даць наступнае азначэнне: аўтаматызацыя каталагізацыйных працэсаў – гэта выкарыстанне тэхнічных сродкаў і сістэм аўтаматызацыі пры фарміраванні бібліяграфічнага запісу, сістэматызацыі і прадметызацыі дакументаў, а таксама арганізацыі, рэдагаванні і выкарыстанні электроннага каталога чытачамі.

Асноўнае назначэнне і методыка выкарыстання электроннага каталога як інфармацыйнай сістэмы падкрэсліваецца ў фармулёўцы стандартызаванага тэрміна: электронны каталог – гэта «машыначытальны бібліятэчны каталог, які працуе ў рэальным рэжыме часу і прадстаўлены ў распараджэнне чытачоў» (абрэвіятура – ЭК) [6, с. 26].

Асабліва яскрава магчымасць выкарыстання электроннага каталога як інфармацыйна-пошукавай сістэмы падкрэсліваецца ў выданні Расійскай дзяржаўнай бібліятэкі «Создание электронных каталогов», дзе адзначаецца, што «электронны каталог – гэта асноўная падсістэма аўтаматызаванай бібліятэчнай сістэмы. Ён уяўляе сабой банк даных, які ўключае бібліяграфічныя запісы дакументаў пэўнага бібліятэчнага фонду або некалькіх фондаў з указаннем месца захавання дакументаў (шыфраў захавання для электроннага каталога адной бібліятэкі або сіглаў бібліятэк у зводным электронным каталогу) і забеспячэннем пошуку ў рэжыме каталога» [7, с. 5].

У замежнай літаратуры паняццю «электронны каталог» адпавядае некалькі тэрмінаў: «machine-readable catalog», «computer catalog», «electronic catalog», якія разглядаюцца як раўназначныя. З сярэдзіны 1970-х гадоў стаў выкарыстоўвацца тэрмін «online catalog».

На сучасным этапе існуюць розныя трактоўкі назвы электроннага каталога. Найбольш вядомыя сярод іх, на думку М. І. Вяршыніна, наступныя:

- ЭК як электронная картатэка;
- ЭК – гэта бібліятэчны каталог, які рэалізаваны ў машыначытальнай форме;
- ЭК – гэта бібліяграфічная база даных, якая адпавядае прыкметам каталога;
- ЭК – гэта бібліятэчная аўтаматызаваная сістэма або яе падсістэма;
- ЭК – гэта анлайнавы каталог (калька з англійскага) [3, с. 29–30].

Кожная з вышэй названых трактовак мае сваё тлумачэнне. Часцей за ўсё сустракаюцца такія, як бібліяграфічная база даных (ББД) і ЭК у машыначытальнай форме.

На сучасным этапе ЭК разглядаецца як вынік паслядоўнага развіцця бібліятэчнага каталога. Нельга не пагадзіцца з выказваннем Э. Р. Сукіасяна аб тым, што неабходна выкарыстоўваць стандартызаваны тэрмін, якому адпавядае англамоўны эквівалент «On-line public access catalogue» (OPAC).

Не рэкамендуецца называць бібліятэчны каталог базай даных (БД), таму што БД – гэта сукупнасць даных, якая вызначаецца для пастаўленай мэты і прадстаўлена на машыначытальным носьбіце ў выглядзе, які дазваляе ажыццяўляць аўтаматызаваную перапрацоўку інфармацыі. Аналагічны набор даных на традыцыйных картках мы называем картатэкай. Бібліяграфічная картатэка ва ўмовах аўтаматызацыі адпавядае ББД.

Каталог і картатэка – розныя паняцці: у каталогу абавязковым элементам з'яўляецца шыфр захавання дакумента і адпаведнасць канкрэтнаму фонду, састаў і змест якога ён раскрывае; картатэка і ББД гэтага не маюць. Акрамя таго, выключэнне карткі (або машыначытальнага бібліяграфічнага запісу) з каталога рэгламентуецца асобнымі правіламі (неабходна вырашыць пытанне аб выключэнні дакумента з фондаў). Аб выключэнні карткі з картатэкі самастойнае рашэнне прымае бібліёграф [8,

с. 451]. Безумоўна, нельга не пагадзіцца таксама з выказваннямі М. І. Вяршыніна, В. А. Лаўрэнавай, Э. Р. Сукіасяна, што ЭК з'яўляецца падсістэмай АБІС, але не цэлай сістэмай, таму што функцыі АБІС намога шырэй функцый ЭК.

Асаблівасці арганізацыі ЭК у Беларусі, яго выкарыстанне ў якасці інфармацыйна-пошукавых сістэм, рэтраканверсія карткавых каталогаў, фарміраванне зводнага электроннага каталога бібліятэк Беларусі, сістэма карпаратыўнай каталагізацыі і іх роля ў задавальненні запытаў карыстальнікаў інфармацыі адлюстраваны ў публікацыях Г. Агеевай [1], С. У. Ільіной [4], А. Г. Бураўкіна [4], С. В. Крэмезнай [9], А. А. Шарамеццавай [9] і інш.

Лепшым прыкладам выкарыстання электроннага каталога як інфармацыйна-пошукавай сістэмы з'яўляецца ЭК Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі (НББ). Электронны каталог Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі з'яўляецца яе асноўнай інфармацыйна-пошукавай сістэмай. Ён адлюстроўвае: кнігі, выдадзеныя з XIX ст. да нашага часу; старадрукаваныя і рэдкія выданні, рукапісныя кнігі; аўтарэфераты дысертацый і дысертацыі; дакументы міжнародных арганізацый; перыядычныя выданні (газеты, часопісы) і выданні, якія прадаўжаюць выходзіць; нотныя выданні; аўдыя- і відэадакументы; дакументы выяўленчага мастацтва; карты і атласы; электронныя рэсурсы (ЭР).

Пошук дакументаў у ЭК НББ ажыццяўляецца ў наступных рэжымах:

– базавы пошук: дазваляе знаходзіць дакументы як па элементах бібліяграфічнага запісу, так і па іх спалучэнні (аўтар, назва дакумента, тэма і інш.). Дадатковыя вынікі пошуку можна абмежаваць відам дакумента, мовай, годам выдання;

– пошук па відах дакументаў: дазваляе знаходзіць дакументы з улікам іх віда (кнігі, нотныя выданні, аўдыя- і відэадакументы, электронныя рэсурсы, аўтарэфераты дысертацый і дысертацыі). Элементы бібліяграфічнага запісу для пошуку адаптаваны для кожнага віду дакументаў. Гэта дазваляе атрымаць найбольш дакладныя вынікі пошуку;

– пошук па слоўніках: дазваляе знаходзіць дакументы з дапамогаю аўтарытэтных/нарматыўных запісаў (АЗ). Зыходным элементам АЗ з'яўляецца прыняты загаловак аб'екта (асобы, арганізацыі, геаграфічнага аб'екта, прадмета і г. д.). Акрамя таго, АЗ могуць утрымліваць варыянтныя заголоўкі, даведачную

інфармацыю аб аб'екце, звесткі аб крыніцах інфармацыі, а таксама іншую інфармацыю, якая характарызуе аб'ект [10].

У сувязі з тым, што ЭК НББ фарміруецца з 1993 г. і не ўсе дакументы, якія ёсць у фондах НББ, у ім адлюстраваны, чытачы пры пошуку дакументаў звяртаюцца да імідж-каталога. Імідж-каталог – гэта масіў факсімільных узораў вонкавых бакоў каталожных картак, якія адлюстроўваюць бібліяграфічную інфармацыю, зафіксаваную ў карткавых каталогах за пэўны прамежак часу. Структура імідж-каталога паўтарае структуру карткавага каталога. У ім прадстаўлены этыкеткі і нумарацыйныя азначэнні на каталожных шуфлядах, адпаведныя віды раздзяляльнікаў. Напрыклад: у алфавітным каталогу – літарныя, складовыя, славесныя; у сістэматычным – раздзяляльнікі, на якіх прыводзяцца індэксы табліц бібліятэчна-бібліяграфічных класіфікацый [3]. Трэба адзначыць, што дакументы, выдадзеныя да 1993 г., прадстаўлены бібліяграфічнымі запісамі, якія атрыманы ў выніку рэтраканверсіі карткавых каталогаў НББ. У сувязі з гэтым большая частка такіх запісаў не забяспечана пошукавымі элементамі «Тэма», «Персаналія», а таксама не прадстаўлена ў рэжыме «Пошук па слоўніках».

На сучасным этапе поўнае інфармацыйна-бібліятэчнае абслугоўванне і задавальненне запытаў карыстальнікаў інфармацыі немагчыма без шырокага выкарыстання новых тэхналогій, стварэння зводнага электроннага каталога і арганізацыі сістэмы карпаратыўнай каталагізацыі. Стварэнне зводнага электроннага каталога (ЗвЭК) у Беларусі ў многім дазволіла рэалізаваць планы і мары бібліятэкараў аб павышэнні якасці каталагізацыі для задавальнення запытаў карыстальнікаў інфармацыі, забяспечыць інфармацыйную і лінгвістычную сумяшчальнасць фарміруемых у бібліятэках ЭК і БД у адпаведнасці з нормамі, якія прыняты ў міжнароднай бібліятэчнай супольнасці.

Пэўная роля ў стварэнні ЗвЭК належыць выкарыстанню фармата BELMARC, асноўнае назначэнне якога заключаецца ў вызначэнні і ўніфікацыі структуры і нападзенні ўваходных бібліяграфічных запісаў ЗвЭК бібліятэк Беларусі, а таксама абменных бібліяграфічных запісаў для ўнутрынацыянальнага інфармацыйнага абмену.

Першапачаткова пры стварэнні сістэмы карпаратыўнай каталагізацыі і арганізацыі ЗвЭК толькі тры бібліятэкі былі зацверджаны ўдзельнікамі: НББ, РНТБ (Рэспубліканская навукова-тэхнічная бібліятэка) і ЦНБ НАН Беларусі (Цэнтральная наву-

ковая бібліятэка імя Я. Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі). У 2013 г. Прэзідэнцкая бібліятэка Рэспублікі Беларусь пачала супрацоўніцтва з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі ў рамках сістэмы карпаратыўнай каталагізацыі і фарміравання ЗвЭК бібліятэк Беларусі.

У «Итоговом документе Международного конгресса “Библиотека как феномен культуры”» (2013) падкрэсліваецца, што ў выніку абмеркавання ўдзельнікі кангрэса адзначылі неабходнасць умацавання карпаратыўнага ўзаемадзеяння бібліятэк Беларусі ў рамках праекта LibKARD і ўдасканалення праграмнага забеспячэння сістэмы «Зводны электронны каталог артыкулаў» [5, с. 4].

Для вырашэння пастаўленай праблемы ўдзельнікі кангрэса прапаноўваюць ООО НПФ «ИНЕАК» разгледзець пытанне аб аптымізацыі праграмнага забеспячэння сістэмы «Зводны электронны каталог артыкулаў» з мэтай атрымання статыстычных даных аб колькасці зваротаў карыстальнікаў лакальных сетак, арганізацыі пошуку па ўсіх палях блока сэнсавай апрацоўкі. Неабходна таксама прадумаць пытанне аб распрацоўцы тэхналогіі сеткавага доступу па пратаколу Z39.50, падключэнні даведнікаў падпіскі бібліятэк-удзельніц праекта на карпаратыўнай платнай аснове ў сістэме «Зводны электронны каталог артыкулаў» і разгледзець пытанне аб бязвыплатным тэхналагічным суправаджэнні сістэмы «Зводны электронны каталог артыкулаў».

1. Агеева, Е. Президентская библиотека Республики Беларусь и органы государственной власти: история 80-летнего сотрудничества / Е. Агеева // Бібліятэчны свет. – 2013. – № 6. – С. 6–7.

2. Библиотечное дело: терминологический словарь / РГБ. – 3-е изд., перераб. и доп. – М., 1997. – 168 с.

3. Вершинин, М. И. Электронный каталог: проблемы и решения / М. П. Вершинин. – СПб., 2007. – С. 29–30.

4. Ільіна, С. У. Імідж-каталог Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі [Электронны рэсурс] / склад. А. Г. Бураўкін ; рэдкал.: Т. Л. Болдзенка [і інш.]. – Мінск : НББ, 2008. – 36 аптычных дыскаў (DVD-ROM).

5. Итоговый документ Международного конгресса «Библиотека как феномен культуры» (Минск, 23–24 нояб. 2013 г.) // Бібліятэчны свет. – 2013. – № 6. – С. 3–4.

6. Камплектаванне фонду дакументаў. Бібліяграфаванне. Каталагізацыя. Тэрміны і азначэнні = Комплектование фонда документов. Библиографирование. Каталогизация. Термины и определения : СТБ ГОСТ 7.76-2004. – Уведз. 2005-03-01. – Мінск : Дзяржстандарт, 2004. – 47 с.

7. Создание электронных каталогов: Из опыта работы Рос. гос. библиотеки / РГБ ; сост. О. А. Лавренова. – М. : РГБ, 1996. – 80 с.

8. Сукиасян, Э. Р. Каталогизация и классификация. Электронные каталоги и автоматизированные библиотечные системы : изб. ст. / Э. Р. Сукиасян. – СПб. : Профессия, 2009. – 536 с.

9. Шереметьева, А. А. Система корпоративной каталогизации и ведения сводного электронного каталога Беларуси: организационно-технологические аспекты / А. А. Шереметьева, С. А. Кремезная // Библиотеки в формировании информационной среды для развития науки, образования и бизнеса : материалы VI Международных книговедческих чтений, Минск, 27–29 окт. 2010 г. / Министерство культуры Республики Беларусь, Национальная библиотека Беларуси. – Минск, 2012. – С. 318–323.

10. Электронный каталог Национальной библиотеки Беларуси [Электронный ресурс] / Национальная библиотека Беларуси. – Минск: Национальная библиотека Беларуси, 2006. – Режим доступа: <http://image.nlb.by/>. – Заглавие с экрана. – Текст параллельный на русском, белорусском и английском языках.

*Е. А. Макарова,
кандидат педагогических наук, доцент,
профессор кафедры менеджмента
социально-культурной деятельности*

ОСОБЕННОСТИ ТЕХНОЛОГИЙ АРТ-МЕНЕДЖМЕНТА В EVENT-ИНДУСТРИИ

Актуальность рассмотрения технологий арт-менеджмента в структуре event-индустрии определяется повышением роли событийных мероприятий (event-мероприятий) в деятельности различных субъектов общественной жизнедеятельности.

Event-индустрия получила широкое развитие во многих странах мира. Проводятся конкурсы и международные фестивали («Global Event Awards»), на которых позиционируются event-проекты, представляемые агентствами и организациями сферы event-индустрии [1; 2; 3]. Собственно event-бизнес, или индустрия специальных мероприятий, появилась в нашей стране около двадцати лет назад, «когда бизнес-структуры стали задумываться о своем позитивном имидже – как в глазах собственных сотрудников, так и в сознании окружающего мира» [13].

Event-менеджмент – это огромный пласт различных действий, своеобразная программа управления мероприятием как проектом. Event-менеджмент включает в себя все действия и меры, ко-